

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi, elina.thorstrom@lvm.fi

viite: lausuntopyyntöne LVM 017:00/2012 ja LVM/393/03/2012

Lausunto hallituksen esitysluonnoksista laeiksi Yleisradio Oy:stä ja valtion televisio- ja radorahastosta annettujen lakien muuttamisesta

AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry kiittää mahdollisuudesta lausua Yleisradio-uudistusta koskevista hallituksen esitysluonnoksista ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Pääviestit

- 1. Yleisradion rahoitusmallista saavutettu poliittinen ratkaisu on kannatettava.** Elokuva- ja av-tuottajat etujärjestöineen pitävät nyt saavutettua poliittista yhteisymmärrystä Yleisradion uudesta rahoitusmallista hyvänä ja tervetulleena ratkaisuna. Rahoitusmalli on aiempaa kestävämmällä pohjalla ja tuo kaivattua ennustettavuutta myös kotimaisen sisältötuotannon kannalta. Ala kannattaa esitettyä ratkaisua ja pitää sitä selkeänä parannuksena määräaikaisiin rahoitusratkaisuihin verrattuna. Yleisradiopalvelu tulee rahoittaa julkisin varoin, mikä on lakiesitysluonnostenkin lähtökohta. Yleisradio on tärkeä suomalainen viestintäinstituutio, jonka toimintaedellytykset tulee turvata, myös tulevaisuudessa.
- 2. Yleisradion tunnusluvut nykyistä avoimemmiksi.** Julkisin varoin rahoitettavan Yleisradion toiminta tulee jo transparenssisyistä saattaa mahdollisimman avoimeksi. Niin hallituksen esityksessä kuin myöhemmin laadittavissa toimintaa koskevissa kertomuksissa tulisi kiinnittää enenevää huomiota esitettävien lukujen läpinäkyvyyteen ja selkeyteen.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevissa arvioissa on todettu, että **ehdotetun rahoituksen tasolla turvataan Yleisradion rooli kansallisena sisältöjen tarjoajana ja suomalaisen sisältötuotannon edistäjänä ja että Yleisradion mahdollisuudet muun ohella ohjelmaostojen lisäämiseen ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä paranevat.** Elokuva- ja av-ala pitää näitä kirjauksia Yleisradion toiminnassa kannatettavina ja tärkeinä. Jotta tämä tavoite toteutuisi ja toteutumista voitaisiin arvioida, tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kotimaista sisältötuotantoa koskevat tunnusluvut ovat läpinäkyviä ja osoittavat selkeästi sisältötuotannon jakauman. Tunnusluvuista tulisi ilmetä selkeästi ja yhteismitallisesti Yleisradion sisäisen tuotannon ja toisaalta ulkopuolisilta eli riippumattomilta av-tuotantoyhtiöiltä tehtyjen ohjelmaostojen osuus. Lakiesitykseen nyt

sisältyvät luvut eivät kaikilta osin täytä tätä vaatimusta ja poikkeavat osin myös alan Yleisradiolta saamista luvuista (ns. riippumattomien tuotantoyhtiöiden tuotannon luvut).

Koska Yleisradion toiminta on julkisin varoin rahoitettavaa, on tarpeen huolehtia myös siitä, etteivät Yleisradion oman sisäisen tuotannon subventoinnit vaikuta kielteisesti kotimaisen sisältötuotannon kokonaismarkkinoihin. Yleisradion sisäisellä tuotannolla ei tulisi myöskään olla kielteistä kilpailuvaikutusta Yleisradiosta riippumattomien tuotantoyhtiöiden tuotannon kanssa.

3. **Yleisradion rooli kansallisena sisältöjen tarjoajana ja suomalaisen sisältötuotannon edistäjänä.** Yleisradiolla on merkittävä rooli kotimaisen monipuolisen sisältötuotannon kannalta. Tämän tulisi ilmetä selkeästi myös itse laista ja Yleisradion toimintaa ja ohjelmistobudjetteja ohjaavista säännöksistä.

2

Riippumattomien eli riippumattomien tuotantoyhtiöiden omalla riskillään Yleisradiolle kehittämät kotimaiset ohjelmat, kuten elokuvat, dokumenttielokuvat, lyhytelokuvat sekä viihteelliset tv-sarjat, tosi-tv ja ajankohtaisohjelmat ovat laadukkaita ja edustavat usein kotimaisesta tuotannosta suosituinta sisältöä. Omalla taloudellisella riskillä toimivat riippumattomat tuotantoyhtiöt seuraavat hyvin aikaansa ja ajan ilmiöitä ja kehittävät tuotteet kilpailuilla markkinoilla; ohjelmaostot Yleisradion ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä varmistavat siten osaltaan Yleisradion ohjelmatarjonnan monipuolisuuden ja edistävät lakiesityksissä julkiselle palvelulle asetettujen yleisten velvoitteiden täyttymistä. Riippumattomien tuotantoyhtiöiden sisältötuotannon jatkuvan kehityksen ja samalla Yleisradion laadukkaan ja monipuolisen tarjonnan varmistamiseksi ala näkee tärkeänä, että Yleisradiolakiin tai vähintään Yleisradion toimintaa koskeviin ohjaaviin säännöksiin lisättäisiin myös selkeästi ennalta sovittu prosenttiosuus, joka Yleisradion ohjelmistobudjetista tulisi nimenomaisesti osoittaa uudelle kotimaiselle elokuvalle ja tv-draamalle. Yleisradion rahoituksen ja toiminnan muun valvonnan yhteydessä tulisi kiinnittää huomiota Yleisradion sisäisen tuotannon ja toisaalta kotimaista sisältötuotantoa harjoittavilta ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä tehtyjen ohjelmaostojen väliseen suhteeseen ja tämän seurantaan.

Tuotos yhtyy tältä osin Suomen elokuvatuottajien keskusliiton ja SATU ry:n esittämiin kannanottoihin. Tuotos puoltaa tavoitetta, **että ohjelmaostojen osuus tulisi rahoitusmallin uudistuksen myötä nousta vuoteen 2014 mennessä 30 miljoonaan euroon ja/tai 30 %:in ohjelmistobudjetista.**

Elokuva- ja av-ala kiinnittää huomiota siihen, että Yleisradiolla on vahva neuvotteluasema riippumattomien tuotantoyhtiöiden tuotannoissa ja hintaneuvotteluissa. Tuotos kiinnittää liikenne- ja viestintäministeriön huomiota esimerkkeihin muissa Pohjoismaissa ja katsoo, että ulkopuoliselle kotimaiselle draamatuotannolle neuvotellut budjetit ovat Suomessa huomattavasti muita Pohjoismaita alemmalla tasolla.

4. **Lapsille ja nuorille suunnatun kotimaisen ohjelmatarjonnan lisääminen myönteistä ja kannatettavaa.** Elokuva- ja av-ala pitää myönteisenä Yleisradiolle kaavailtua tehtävää ottaa uudeksi painopisteeksi lasten ja nuorten ohjelmistotarjonta. Näiden ohjelmien tulee täyttää julkisen palvelun yleiset edellytykset ja tarjonnan tulee olla tähän tavoitteeseen nähden monipuolista ja laadukasta. Lakiesitysluonnos jättää vielä avoimeksi sen, miten tämän ohjelmatarjonnan tavoitteet ja kriteerit asetetaan. Julkisen palvelun tehtävän jäädessä lakiesityksessä varsin avoimeksi, jäävät myös nämä erityiset painopistealueiden tavoitteet määrittämättä.

5. **Julkisen palvelun määritelmä.** Elokuva- ja av-ala pitää tärkeänä, että julkisen palvelun määritelmää voitaisiin täsmentää. Lakiesityksessä oleva ehdotus kirjata ”monipuolinen ja kattava” julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmisto aiemman ”täyden palvelun” sijaan on kannatettava. Av-ala toteaa kuitenkin, ettei tämäkään määritelmä vielä tuo riittävää läpinäkyvyyttä ja konkreettista määritelmää itse julkisen palvelun sisältöön tai sille asetettaviin tavoitteisiin.

Yleisradiolle asetetun **roolin kansallisena sisältöjen tarjoajana ja suomalaisen sisältötuotannon edistäjänä** näkökulmasta av-ala esittää lisäystä Yleisradiolain 7 §:n 2 momentin toiseen luetelmakohtaan:

[Julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulee erityisesti:]

2) tilata, tuottaa, luoda, kehittää ja säilyttää kotimaista kulttuuria, taidetta ja virikkeellistä viihdettä;

3

Av-ala katsoo, että edellä ehdotettu muutos vastaa paremmin Yleisradiolle asetettua kotimaisen sisältötuotannon tavoitetta ja pitää näin ollen sisällään myös ohjelmaostot ulkopuolisilta tuotantoyhtiöiltä. Tämä lainkohdan muutos osoittaisi myös sen, ettei julkisista varoista ole tarkoitus rahoittaa yksin Yleisradion sisäistä ohjelmatuotantoa – joka näin kirjattuna voisi merkitä myös jonkinasteista ongelmaa suhteessa kaupallisiin tv-yhtiöihin. Av-ala katsoo edelleen, että Yleisradion ohjelmatuotannon tulisi ensisijaisesti painottua ohjelmiin, joita ei riippumattomilta tuotantoyhtiöiltä ole saatavilla tai jolta osin on havaittavissa tarjonnan puutetta suhteessa kaupallisten kanavien tuotantoihin.

6. **Viestintäviraston roolin vahvistaminen.** Av-ala katsoo, että lakiesityksissä ehdotettu Yleisradion valvontamalli on monimutkainen eikä täytä kaikilta osin riittävää läpinäkyvyyden ja riippumattomuuden vaatimusta. Ala toivoo, että Yleisradion toimintaedellytykset voitaisiin nyt ehdotetuilla lakiesityksillä varmistaa myös odotettavissa olevaa Euroopan unionin moninaista sisältötuotantoon digitaalisilla markkinoilla kohdistuvaa sääntelyä silmällä pitäen. Tästä näkökulmasta julkisen palvelun määritelmä ja Yleisradion valvonta tulisi saattaa EU:n edellyttämälle tasolle. Av-ala katsoo, ettei Yleisradion tärkeää tehtävää ja sen toiminnan edellytyksiä tule vaarantaa sellaisella valvontaratkaisulla, joka ei täytä EU:n komission julkiselle palvelulle Yleisradiotoiminnan alalla asettamia vaatimuksia.

Av-ala ei ota kantaa esityksen tavoitteeseen taata eduskunnalle ja liikenne- ja viestintäministeriölle kaavailtua seuranta- ja monitorointiroolia. Ala katsoo kuitenkin, että Yleisradion valvonta, toiminnan sisältöön liittyvä tarpeellinen ohjaaminen, julkisen palvelun tehtävän täyttäminen tai sen ulkopuolelle mahdollisesti menevän toiminnan arvioiminen, yleisradiopalvelujen ennakoarviointi sekä ennen muuta **julkisten varojen käytön** ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden täytyminen tulisi saattaa **ensisijaisesti Yleisradiosta riippumattoman ulkopuolisen elimen vastuulle**.

Ala katsoo, että viestintäalalla jo toimivalla Viestintävirastolla olisi riippumattomuuden, asiantuntemuksen ja nykyisten tehtäviensä kannalta hyvät mahdollisuudet toimia Yleisradiota valvovana elimenä.

Av-ala esittää, että lakiesityksen 12 a § ja 12 b § tarkistettaisiin, siten, että Viestintävirastolle vuosittain esitettävässä kertomuksessa edellytettäisiin myös avoimia ja läpinäkyviä ohjelmistotuotantoon liittyviä kustannusvertailuja ja tunnuslukuja.

Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys TUOTOS ry

Ala esittää vielä, että eduskunnalla ja liikenne- ja viestintäministeriöllä olisi mahdollisuus tarpeellisella tavalla ohjata Yleisradion ohjelmistotuotantoa, mikä aihetta siihen kertomusten pohjalta ilmenisi.

Tuotos ry

Kirsi Niittyinperä
Toiminnanjohtaja

Kirsi Salo
Lakimies

4

Tuotos ry hallinnoi ja valvoo elokuvateosten ja audiovisuaalisten tallenteiden tuottajien oikeuksia. Tuotos edustaa noin 250 Suomessa toimivaa av-tuotantoyhtiötä, erityisesti sopimuslisenssein hallinnoitavissa käyttösopimuksissa ja uusilla yksilöllistä lisensointia täydentävillä kollektiivihallinnon aloilla. Kansainvälisen vastavuoroisuussopimuksen perusteella Tuotos edustaa yli 10.000 ulkomaista AV-tuotantoyritystä Suomessa edelleen lähettämisen alueella.